

MŰSZAKI LEÍRÁS

Újpalota, Fő tér Ötletpályázat

1. Bevezető

Mitől válik a volt Nyírpalota tér Újpalota főterévé? Új, kiváló közösségi háztól? Új parkosított felülettől? Vagy letisztult burkolt köztértől? Véleményünk szerint az iparosított technológiával épült „lakóvárosok” lakói közelségre, összhangra, társaságra vágyanak. Arra, amit esetleg aktuális lakásuk, lakókörnyezetük nem tud nyújtani. Célunk egy folyamat megteremtése volt, amelyben zöldfelület, burkolt felület és épület azonos esélyekkel, azonos súllyal lép rajthoz a tervezés kezdetén, amikor a koncepcióalkotásban ez a hármas folyamatos párbeszédet folytat, módosítják, áthelyezik, erősítik egymást. Így épület, zöldfelület és burkolat nem létezhet egymás nélkül, megjelenési formájuk, funkciójuk azonos. Az emberek számára az új Fő tér így az a helyszín lesz, ahol emberközeli léptékkel találkozhatnak, ahol az épített és természetes elemek közötti összhangot átélhetik, valamint ahol valóban közösségi életet élhetnek.

2. Problémafelvetés

Újpalota főtere jelenlegi formájában nem nevezhető valódi főtérnek. A terület jelentős része mai formájában extenzív parkként funkcionál, továbbá hiányzik a valóban jelentős kulturális forgalmat bonyolító, modern szellemiségű közösségi ház. A szolgáltató funkciót az alacsony értékű, buszmegállóban lévő bódék nyújtják, valamint a Profi és a cukrászda vonz jelentős gyalogos forgalmat. A burkolatok funkcionális kialakításúak, a jelenlegi fontos közlekedési irányokat kielégítik. A szökőkút elhelyezése hibás, nem nyújt elég attraktív vízfelületet, amely a terület temperálását is biztosítani tudná. A faállomány számos értékes egyedet tartalmaz, azonban célszerű a ritkítás az alacsony értékű egyedek miatt és a megfelelő térstruktúra kialakítása érdekében. A cserje és gyepszint nem képvisel értéket. Az utcabútorok elavultak, nem adnak egyedi hangulatot a térnek. A funkciók nem állnak egymással kapcsolatban, az épületek elhelyezése véletlenszerű, így nem alakultak ki hangsúlyok.

A tér jelenleg leginkább közlekedési felület, mindössze a szökőkút környezete vonz valamelyest embereket. A téren erős a zaj- és porterhelés, amelyet a Nyírpalota út gépjárműforgalma okoz. A terület rendezvénytérként gyakorlatilag nem használható a sűrű növényállomány és a kevés burkolt felület miatt.

A volt pártházba kényszerből betelepült közösségi ház zárványként van jelen a téren. A térrel semmilyen formában nem kommunikál, nincsen előtte közösségi tér, hiányoznak az átlátható, átjárható terek, amelyek kitelepülő funkciók és kisebb rendezvények szervezését lehetővé tennék.

3. Konceptió

A terület akkor válik valóban a városrész főterévé, ha *városias, urbánus* jellege erősödik; *multifunkcionálisan* lesz használható; a felújított funkciók sokkal nagyobb *vonzáskörrel* bírnak majd; valamint a tér és épületei *emblematicusak* lesznek.

Az **urbánus tér** kialakításának elsődleges szempontja, hogy a környező épületek építészeti minősége megfelelő legyen, azok a mai elvárásoknak megfelelő szolgáltatást és közösségi színteret nyújtsanak. A térnek sokoldalúan használhatónak kell lennie, minél több funkciónak kell megjelennie, amely egyre több embert vonz, így a teret sokan használják, ezáltal egy lüktető, változatos élet képes kialakulni a területen.

A **multifunkcionálisan** használható főter mellett, hogy változatos kínálatot képes nyújtani, fontos, hogy kellően rugalmasan alakítható legyen (különböző méretű rendezvények, kiállítások, téli-, nyári időszak elvárásai). Ami azonban nem azt jelenti, hogy a funkciókkal tele kell zsúfolni a teret, hanem színteret szükséges nyújtani a helyi embereknek a saját közösségi, művészeti, kulturális életük megszervezésére.

A téren elhelyezett funkciók típusa és az új minőségi színvonal által a tér vonzáskörzete jelentősen bővíthet, így széles **társadalmi, szociális és nemzeti** réteget képes vonzani. Alapvető feladat az előregedő lakossági összetétel arányának átfordítása, és a fiatalok számára vonzó közösségi tér megteremtése.

Az épületnek és a térnek **emblematicusnak** kell lennie, egy új jelképpé kell válnia, amely bárki számára könnyen felismerhető. A közösségi háznak és a térnek új egységet kell képeznie, úgy, hogy a lakók sajátjuknak érezzék, érzéseik, személyiségük, vágyaik kifejeződésre jussanak.

3.1. Tervezési alapelvek

- Lehetőséget és helyet biztosítani a dinamikusan változó kulturális életnek.
- A szerkezeti egységek között a kohézió megteremtése.
- Az épületek és közvetlen környezetük közötti harmónia kialakítása.
- Irányultságok, hangsúlyok megteremtése, térképzés.
- Színteret biztosítani a közösségi létnek, egyéni és közösségi élményekkel átítatott helyek tervezésével, melyek alkalmasak a személyes és közösségi identitások kifejezésére, ezáltal az érzelmi kötődés kialakulására.

- Évszakoknak megfelelő térhasználat biztosítása.
- A Fő tér központi szerepének kihangsúlyozása, nagyvonalú, elegáns és tagolt főtér tervezésével.
- Meglévő növényállomány értékes elemeinek megóvása és új zöldfelületi elemek kialakítása.

4. Beépítés, a közösség épületei

A Budapest belső területei felől érkező autósok számára szembejön egy új, karakteres térfal, mely még eltakarja, de már jelzi a hely fontosságát, az épület elválasztja a forgalmat, a zajt, megvédve a belső térrészt. Az északi oldal meghatározó építészeti lehatárolása a három toronyház, még kelet felől térfalakot alkotnak a panel lakóházak. A közösségi ház, mint a térkompozíció fő eleme, a terület déli részére, a centrum felől érkező Nyírpalota út sarkára került. A zöld szigetekként álló házak, a park fái, a víz- és zöldfelület elválaszthatatlanok egymástól stílusban, használatban, szellemiségben. Közösen képesek csak funkciójukat teljességgel betölteni. Megszűnik a határ belső és külső tér között, kényelmessé, otthonossá válnak az átmeneti terek. Így szinte észrevétlenül kerülünk a főtér és az azt körülölelő közösségi ház hatása alá. Belépve, kedvenc asztalunkhoz ülhetünk, idősebbek kártyáznak, a fiatalok egymást fürkészik. Este a galériaszintes fogadótér izgatott várakozással telik meg, a színpadon egy új történet kezdődik. Az előadások, rendezvények lökészerű nagy forgalmát segíti a kávéház kiszolgálni, míg a hétköznapiakban, akár teljesen függetlenül is működhetnek egymástól. Az emeleti szintek a közösségi ház színes foglalkozásainak adnak teret. A célirányos forgalom vagy a zsilipszerű öltözőblokkon keresztül jut a torna illetve táncteremek egyikébe, vagy a legfelső szintre siet, ahol művészeti képzőkörök, vagy nyelvvórákra bérelt tanteremek helyezkednek el.

Az új tér és épületeinek anyaghasználata egy sajátos párbeszéd a környezetükkel. Nem csinos, cseréptetős házak növelik a feszültséget a panelházakkal, hanem magas minőségű előregyártott beton felületek vállalnak közösséget játékos vonalvezetéssel. A zöldtetők és a helyenként a falakra felfutó zöldnövények mind a térszínről, mind a lakásokból szerethető látványt nyújtanak. A belső terekben szintén panelszerű, de faburkolatok vesznek körül. A szokatlan tömegeket vasbeton szerkezet tartja, a külső síkra szerkesztett üvegfelületeket acél oszlopok merevítik. Az épület legnagyobb üvegfelületét, tájolásának köszönhetően, nem kell további költséges árnyékolással ellátni, a napnak kitett épületrészek átszellőztetett, hőszigetelt falai jól ellenállnak a nyári túlmelegedésnek. A galériaszintes aulát, illetve a szellőző hasítékkal ellátott nagytermet gravitációsan is lehet szellőztetni, mely tovább csökkenti az üzemeltetés költségeit. A használati melegvíz előállítását a legfelső tető egy részére szerkesztett napkollektorok végzik. Az épületben öntött padló készül, mely padlófűtéssel kialakított, még a termekben a funkciónak megfelelő minőségű parketta javasolt.

5. Forgalmi kapcsolatok

A Fő tér nagy előnye, hogy a meglévő tömegközlekedési kapcsolatok hatalmas gyalogos forgalmat koncentrálnak a térre. Az új koncepció célja, hogy ez a gyalogos forgalom ne csak célirányosan átsiessen a területen, hanem az emberek bemenjenek a térre és időt töltsenek ott. Továbbra is kifejezetten előnyösnek tartjuk a busz- és villamosmegálló megtartását. Mindössze a Nyírpalota úti busz- és villamosmegálló áthelyezése – 30 m-rel északra – válna szükségessé, hogy a csak célforgalmat bonyolító gyalogosok minél könnyebben érhesék el céljukat. A közösségi ház által körülölelt intim tér így a gyalogosok számára marad elérhető, és a zavaró gépjármű-közlekedés kiszorul a tér fókuszpontjából.

A legnagyobb gyalogos forgalmat bonyolító Zsókavár utcai gyalogátkelőhely a helyén marad, a jó tömegközlekedési kapcsolatok miatt. Itt alakul ki a tér főbejárata, ami összeköti a Zsókavár északi oldalán lévő szolgáltató funkciókat. A tér nyitott marad a Zsókavár utca felé, így az északi, felújításra kerülő épületsor is szoros kapcsolatban marad a Fő térrel.

A gépkocsi-parkolók a tér keleti részére kerültek, ahol a legkevésbé domináns a gyalogos forgalom, illetve ahol legkevésbé zavarók a látvány szempontjából. A közösségi ház és a Profi épületének forgalmát 73 normál és 5 mozgáskorlátozott parkoló szolgálja majd.

A főtéren a gyalogos forgalom kap egyértelmű elsőbbséget, így a kerékpárforgalom is másodrendűvé válik, a téren nem haladhat át felfestett kerékpárút nyomvonal. A legfontosabb gyalogos forgalmi irány a toronyházak irányából érkező átkelőhely. Fontos megérkezési irány a 173-as busz megállója, ahonnan az új sétányokon minden fontos célpont elérhető.

6. Környezetrendezés

A Fő tér négy szerkezeti egységre bontható. A közösségi ház ölelésében a központi térre; a Nyírpalota úthoz közel eső parkra; a vízmedence környezetére és a játszófunkciókat nyújtó térrészre.

A közösségi ház előtti nagyméretű burkolt tér jelentős számú ember befogadására alkalmas, nagy rendezvények esetén a színpad elhelyezésére itt van mód. Ünnepeles alkalmakkor akár a közösségi ház erkélyéről is tarthatnak beszédet. A kávézó kiülős terasza, valamint a közösségi ház kültérre szervezett programjai telítik meg élettel a központi teret. Az épület oldalszárnya melletti értékes platánfák kellemes árnyékot biztosítanak, míg az el nem mozdított alapkö, hozzá méltó, az épület által kiemelt helyet kap.

A 173-as busz megállójától egy sétányokkal tagolt zöldfelületen juthatnak át a gyalogosok a tér központi részére. A csomópont felőli lekerékítéshez került az „Együtt Budapestért” szobor és a három zászlórúd. A szobortól a park belső része felé haladva a sétányok metszéspontjában egy teresedés jön

létre, ahol a Tenke Tibor emlékmű és egy vízjáték kapott helyet. A sétányokat egyedi, betonból és fából készült ülőkombinációk kísérik. A nagy forgalmú utak mentén kiemelt növénykazetták készülnek, amelyek elválasztják az autóforgalmat, ezáltal a tér intimmé válik.

A tér közepén egy 900 m² alapterületű vízmedence kerül elhelyezésre. A teljes területről lefolyó csapadékvíz összegyűjtésre kerül, amellyel a medence vízutánpótlása is megoldható. A vízmedence két részből áll, az egyik vízszintje 30 cm-rel magasabban van, így egy 25 m széles vízlépcső jön létre. A medence mögött egy domb határolja a teret, amelyről kiváló rálátás nyílik a vízfelületre és a közösségi házra. A terepvonulat ugyanakkor el is választja a hangos játszófunkciót. A rézsút tartó támfalak az épülethez hasonlóan előre gyártott trapéz alakú beton elemekből készülnek. A tó mellett egy időszaki kiállításnak biztosítottuk helyet, ahol a kerület fontos eseményeit, illetve a helyi alkotók, művészek kiállításait lehet megtekinteni.

A játszóhely két részre osztható, egy cserjesávval körülkerített játszótérre és egy, az áruház mellett elhelyezett fiatalok találkozóhelyére. A játszótérre egyedi, toronyházakat mintázó játszóeszközök kerülnek. A fiatalok találkozóhelyére ügyességi beton elemek is kerülnek, így a téren található térbútorok megóvhatók a görkorcsolyások, gördeszkások okozta károktól, mivel a fiatalok igénye itt kielégíthető.

7. Rendezvények

Az újpalotai napok alkalmával egy 10x14 m-es színpad helyezhető el a közösségi ház előtt, a nézősereg pedig a csomópont irányában, a téren átlósan helyezkedhet el. Ilyenkor a közönség egy része a gyepre kényszerül, de ilyen időtartamú terhelést a gyepfelület elviseli. A medence könnyűszerkezetes kialakítású, mobil lefedésével további 900 m²-nyi terület alakítható át a nagy közönséget vonzó koncertek kibővített helyszínévé, amennyiben erre szükség van. A több ezres tömeget kiszolgáló szociális blokkot egyedileg kell ideiglenesen megoldani, mivel egész évben nem lehetne optimálisan használni ezeket a tereket. A tér mindennapjait két nyilvános illemhely szolgálná ki, melyek a két épületben kaptak helyet ezzel is segítve hosszútávon a kulturált használatukat.

A kisebb méretű rendezvények a közösségi ház előtti felületen könnyedén megszervezhetők. Egyedi megoldásként akár a víz felületére is épülhet színpad különleges rendezvényekkor.

Az adventi sorozatredezvény alkalmával szintén a vízmedence felületén helyezhető el a műjégpálya. A jégpálya üzemeltetéséhez szükséges ideiglenes építmények a medence déli részére kerülnek. Egy közepes méretű színpad és az árusító pavilonok a központi térrészben kapnak helyet.

8. Ütemezés

1. ütem: Bódék bontása
2. ütem: Új Községi Ház építése
3. ütem: Park építése a „kilátódombot” tartó támfaltól nyugatra
4. ütem: Régi Községi Ház és Cukrászda bontása
5. ütem: Játsszótér építése
6. ütem: ABC bontása
7. ütem: Új ABC építése
8. ütem: „Fiatalok találkozóhelyének” építése